

Trajectbegeleiding jeugdigen met problemen in de Duin- en Bollenstreek

Amsterdam, 18 mei 2000

Lea Grubben
Nelleke Hilhorst

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Doelgroep en doelstelling	5
2.1	Jeugdigen met problemen	5
2.2	Leeftijdsafbakening en contra-indicaties	6
3	Richtinggevende principes	8
4	Het aanbod	10
4.1	Basismodules	10
4.2	Optionele modules	11
4.3	Het traject	12
4.3.1	Traject preventie- en strafrechtelijke variant	12
4.3.2	Aanvullend protocol strafrechtelijke variant	13
4.4	Verschillen preventie- en strafrechtelijke variant	15
5	Omvang doelgroep en caseload	16
6	Organisatie	17
7	Taken en verantwoordelijkheden	19
7.1	De manager/teamleider van Bureau Jeugdzorg	19
7.2	Projectleider	19
7.3	Trajectbegeleider	20
7.4	Toeleidingsteam	20
7.5	Aansturing	21
8	Duur, kosten en financiering	22
9	Registratie en evaluatie	24
Bijlage	Clustering gemeenten Duin- en Bollenstreek	25

1 Inleiding

De Duin- en Bollenstreek heeft op dit moment twee projecten die zich richten op jongeren met problemen en hun directe omgeving.

- In de gemeente Katwijk loopt vanaf januari 1996 het 'Project Maatschappelijke Integratie' (PMI) voor jongeren met risicovol gedrag. Een begeleidingsteam, bestaand uit medewerkers van 7 instellingen, zorgt voor de toeleiding, de bewaking van het traject en (een deel van) de begeleiding van de jongeren. De coördinator draagt onder meer zorg voor de intake, aansturing van het begeleidingsteam, bewaking van de doelgroep, bemiddeling naar zwaardere vormen van hulp en is verantwoordelijk voor de algehele voortgang van het project. Het PMI was ondergebracht bij de GGD maar is inmiddels onderdeel van de Stichting Rijn-, Duin- en Bollenstreek, afdeling maatschappelijk werk.
- In de gemeente Noordwijk is per 1 januari 1998 het project Tribe gestart voor jongeren met politie en/of justitie contacten. Jongeren kunnen deelnemen aan een aanbod individuele trajectbegeleiding. Tribe is aangehaakt bij de Stichting Rijn-, Duin- en Bollenstreek, afdeling maatschappelijk werk (AMW). Binnen het project werkt een projectmedewerker; het AMW neemt de coördinatie voor haar rekening.

Eind 1998 bleek dat zowel PMI als Tribe behoefte heeft aan uitbreiding van taken om de werkwijze en de daarmee beoogde effecten van de projecten te optimaliseren. Bij PMI is vooral behoefte aan intensievere vormen van begeleiding en het aanstellen van trajectbegeleiders. Tribe heeft als aandachtspunten: het bevorderen van de instroom, het verbreden van de doelgroep, het opbouwen/verbeteren van samenwerkingsrelaties en het realiseren van coördinatie.

Om deze gewenste ontwikkelingen te kunnen realiseren is schaalvergroting noodzakelijk. De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek, de instellingen, de projectmedewerkers en de provincie Zuid-Holland zien dan ook een duidelijke meerwaarde in het samenvoegen van deze beide projecten en het regionaal inzetten van het nieuwe aanbod.

De Provincie heeft onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) gevraagd een plan voor dit nieuwe aanbod te schrijven in nauw overleg met de projectcoördinator van PMI en de beleidsmedewerkers van de betrokken gemeenten.

Op het moment dat door DSP gestart werd met de uitwerking van het nieuwe aanbod klopte een vertegenwoordiger van de jeugdreclassering aan bij de coördinator van het PMI. De reclassering zou een regionaal aanbod 'individuele trajectbegeleiding' gaan ontwikkelen voor jeugdigen die tot de maatregelengroep behoren, en de vraag was of het niet zinvol zou zijn om beide initiatieven aan elkaar te koppelen.

Een dergelijke samenwerking past goed bij een van de beleidsvoornemens van de Provincie voor de komende jaren, namelijk het ondersteunen van koppeling en regionalisering van initiatieven op het gebied van hulp aan jeugdigen met problemen. Op basis van deze en nog een aantal andere redenen, zoals de overlap wat betreft de doelgroep en vanuit efficiëncy-overwegingen, is besloten om te onderzoeken of een dergelijke koppeling van een preventieve en strafrechtelijke variant tot een werkbaar project leidt.

Het project kent een gefaseerde invoering; er is sprake van een **groeimodel**. In het eerste halfjaar (2000) zullen de Reclassering Nederland en de Jeugd-reclassering vanuit de reguliere taken samenwerking opbouwen met het project. Door goede werkafspraken wordt een snelle doorverwijzing en informatie-uitwisseling gegarandeerd. Op termijn hebben de Reclassering Nederland en de jeugd-reclassering de intentie om met personele capaciteit te gaan participeren in het project (vanaf 2e helft 2001).

In deze rapportage treft u een beschrijving aan van het nieuw te ontwikkelen hulpaanbod. Behalve een uitgebreide beschrijving van de doelgroep en de werkwijze wordt ook ingegaan op de organisatorische aspecten en de financiering. De beide varianten (preventie-traject en strafrechtelijk traject) staan beide uitgewerkt als te onderscheiden onderdelen van één project.

Omdat nog geen passende naam¹ is gevonden wordt aan het hulpaanbod gerefereerd met de naam 'xxx'.

Het nieuw te ontwikkelen aanbod beoogt aanvullend te zijn op het reguliere aanbod. Het project beoogt zo snel mogelijk in te gaan op een hulpvraag en de begeleiding zo kort mogelijk te laten duren. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van het bestaande reguliere aanbod. De nauwe samenwerkingsrelaties zoals die bij PMI gestalte hebben gekregen vormen ook bij dit project een van de belangrijkste bouwstenen.

Er wordt naar gestreefd om per 1 januari 2001 de eerste jongeren door de projectmedewerkers te laten begeleiden. Vanaf 1 september 2000 zal gestart worden met de feitelijke voorbereiding.

Noot 1 //geen afkortingen; naam à la Nieuwe Perspectieven vinden!//

2 Doelgroep en doelstelling

'xxx' biedt ambulante hulp aan jeugdigen in de leeftijd van 10 tot 23 jaar met problemen die stagnerend werken in hun ontwikkeling. Het zal veelal gaan om jeugdigen die opgroeien in een instabiele opvoedingssituatie, en problemen op het gebied van sociale relaties, vrijetijdsbesteding, sociale vaardigheden, scholing en opleiding, politie/justitie, financiën, wonen, werken, en gezondheid. Het betreft jongeren die niet elders (in het reguliere circuit) terecht komen en die wel te motiveren zijn voor een aanbod van 'xxx' (jongeren die dreigen tussen wal en schip te vallen).

Uitgangspunt is dat problemen op het ene terrein ook een negatieve invloed (kunnen) hebben op de andere leefgebieden. Het hulpaanbod is dan ook in ieder geval gericht op alle kern-leefgebieden (thuis, vrije tijd, en school/-werk) en het bieden van perspectief op deze terreinen. Dat betekent dat de thuissituatie van deze jeugdigen verbetert, ze in staat zijn een startkwalificatie te behalen danwel passend werk te vinden, hun vrije tijd zinvol besteden, niet meer met politie/justitie in aanraking komen, hun verslaving onder controle is e.d.

'xxx' biedt hulp op maat in de vorm van (lichte) *individuele trajectbegeleiding*, waarbij een hulpverlener de jeugdige begeleidt, adviseert en ondersteunt bij het zoeken naar oplossingen. Daarnaast wordt bekeken welk aanvullend hulpaanbod² gerealiseerd dient te worden, zoals sociale vaardigheidstrainingen en agressieregulatietrainingen.

De methodiek is erop gericht problemen zo snel mogelijk op te lossen en zo te voorkomen dat jeugdigen zich verder marginaliseren en isoleren.

'xxx' kan zowel in een vrijwillig als in een strafrechtelijk kader plaatsvinden. Is deelname als strafrechtelijke bepaling opgelegd dan is de trajectbegeleiding in handen van een reclasseringswerker en gelden er specifieke regels (*strafrechtelijke variant*, zie paragraaf 4.3.2).

Is er geen sprake van straf en neemt de jeugdige vrijwillig deel aan 'xxx' dan is de trajectbegeleiding in handen van een preventiemedewerker (*preventie variant*, zie paragraaf 4.3.1).

Naast begeleiding van jeugdigen met problemen dient 'xxx' een ander doel, namelijk het afstemmen en bundelen van kennis en werkzaamheden van hulp- en dienstverlenende instellingen in de Duin- en Bollenstreek. Deze informatie vormt ook een belangrijke input voor het lokaal preventief jeugdbeleid van de gemeenten in de regio, dat onder andere beoogt het aanbod af te stemmen op de vraag van jeugdigen.

2.1 Jeugdigen met problemen

Waar wij spreken over jeugdigen met problemen worden feitelijk de volgende doelgroepen bedoeld:

Preventiegroep

De preventiegroep bestaat uit jeugdigen, meestal jonger dan 14 jaar, die thuis en op school wel eens problemen hebben, en eerste signalen van probleemgedrag vertonen.

Noot 2 Het betreft hier vormen van vrij toegankelijke hulp.
Voor 'hulp op indicatie' is aanmelding bij en doorverwijzing via Bureau Jeugdzorg nodig.

Risicogroep

Tot de risicogroep rekent men jeugdigen die geregeld school verzuimen en meer dan eens in aanraking komen met de politie wegens kleine delicten, waardoor de conflictsituatie thuis toeneemt. Ook jeugdigen met meervoudige problemen (thuis, op school/werk, vrije tijd) worden gerekend tot de risicogroep.

Maatregelengroep

Op de jeugdigen uit deze groep zijn maatregelen van toepassing in het kader van het (jeugd)strafrecht. Zij zijn meestal ouder dan 15 jaar, hebben de school definitief de rug toegekeerd, zijn vaak werkloos, en leven in de meeste gevallen van inbraak en roof. Ze komen hierdoor regelmatig in aanraking met politie en justitie.

De strafrechtelijke modaliteiten, die voor de maatregelengroep gehanteerd kunnen worden zijn:

- Bijzondere voorwaarde bij een schorsing van de voorlopige hechtenis;
- Bijzondere voorwaarde bij vonnis door de rechtbank opgelegd;
- Uitstel van vonniswijziging waarbij de rechter de betrokkene in de gelegenheid stelt 'xxx' te volgen;
- Als penitentiair programma, ter vervanging van de laatste fase van detentie.

Voor de preventie- en risicogroep is het van belang dat in een vroeg stadium 'lichte' hulp geboden wordt. Er is behoefte aan een laagdrempelige voorziening waar de problemen die een jeugdige op verschillende terreinen heeft in samenhang aangepakt worden en niet langer de maatschappelijke integratie in de weg staan.

De maatregelengroep is gebaat bij een hulpaanbod dat hen perspectief geeft op herintegratie in de maatschappij en terugval voorkomt.

2.2 Leeftijdsafbakening en contra-indicaties

'xxx' richt zich op jeugdigen tussen 10 en 23 jaar³.

Er is gekozen voor een brede leeftijdsrange. De vaak gebruikte range van 12 tot 18 jaar wordt zowel aan de onder- als aan de bovengrens opgerekt, op basis van de volgende argumenten:

- De overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs is een belangrijk schakelmoment waarbij jeugdigen met problemen uit het oog verdwijnen en nog niet meteen als zodanig opvallen in het veel grootschaliger voortgezet onderwijs. Ook worden problemen van 12-jarigen vaak aan de beginnende puberteit geweten en dienen de problemen eerst sterk te verergeren voordat gesignaleerd wordt dat hulp geboden dient te worden. Vanuit het basisonderwijs, het jongerenwerk en de jeugdgezondheidszorg wordt op dit risico gewezen.
- Jeugdigen kunnen tot hun achttiende jaar terecht bij jeugdinstanties. Hebben ze die leeftijd bereikt, dan zijn ze aangewezen op de voorzieningen voor volwassenen. Ook dit is een belangrijk schakelmoment en er is behoefte aan een voorziening waar de jeugdigen van 18 jaar en ouder terecht kunnen zodat deze overgang begeleid wordt.

De hulpverlening aan jeugdigen van 10 tot 14 jaar vergt wel een andere omgangswijze dan de hulpverlening aan oudere jeugdigen. De brede leef-

Noot 3 Voor de jeugreclassering geldt de leeftijdsgrens 12 tot 18 jaar.

tijdsrange impliceert dan ook een verschil wat betreft aanpak⁴. Ook verschilt het voorzieningenterrein voor oudere jeugdigen van dat voor de jongere kinderen. Het is van belang dat de hulpverleners van 'xxx' in staat zijn de verschillende aanpakken te realiseren, en dat zij het brede terrein van voorzieningen kennen.

De jeugdigen behorende tot de preventie- en risicogroep zullen overwegend jonger dan 16 jaar zijn; de jeugdigen die behoren tot de maatregelengroep zijn vooral tussen de 16 en 23 jaar.

Als een jeugdige jonger is dan 16 jaar, worden de ouders/verzorgers ingelicht over deelname aan 'xxx'. Voor jeugdigen van 16 jaar en ouder geldt dit niet, maar wel wordt een jeugdige gestimuleerd om zijn/haar ouders/-verzorgers te betrekken, omdat ervan wordt uitgegaan dat de leefsituatie thuis een belangrijke bijdrage kan leveren aan het oplossen van de problemen van de jeugdige.

Jongeren die binnen de reguliere zorg geholpen kunnen worden behoren niet tot de doelgroep van 'xxx'. (Voor de bepaling daarvan kan gebruik gemaakt worden van de screeningslijst van Bureau jeugdzorg).

Een andere contra-indicatie is de afwezigheid van het zelfredzaamvermogen, waardoor de jeugdige gespecialiseerde hulp nodig heeft. Het hulp-aanbod is dan ook ongeschikt voor jeugdigen die zich in de volgende situaties bevinden:

- Zodanig verslavingsgedrag dat opname in een gespecialiseerde voorziening noodzakelijk is;
- Overheersend psychiatrisch gedrag;
- Ernstige zwakbegaafdheid.

In geval van kindermishandeling en andere problemen waarbij de veiligheid van de jeugdige in het gedrang is, is het preventieve en ambulante aanbod van 'xxx' onvoldoende.

Als een jeugdige in een zodanige situatie verkeert dat hij/zij niet in staat is te werken aan zijn/haar eigen herstel, of als het hulpaanbod van 'xxx' op andere gronden ongeschikt is, zal de jeugdige vanuit 'xxx' actief begeleid worden naar de gespecialiseerde hulp die hij/zij nodig heeft.

Een andere voorwaarde voor deelname is dat de jeugdige woonachtig is in het werkgebied van 'xxx', anders zal ook deze jeugdige actief worden doorgeleid naar voorzieningen in de eigen (woon)regio.

Noot 4 Zo dient onder andere bij de jongere groep meer ondersteuning geboden te worden aan de ouders in hun rol als opvoeder, bij de oudere groep spelen leeftijdgenoten een belangrijkere rol. Ook het werken aan een realistisch toekomstperspectief is anders. De jongere groep ziet vaak minder de noodzaak om zijn/haar gedrag bij te stellen.

3 Richtinggevende principes

'xxx' voorziet in een vorm van ambulante hulp aan jeugdigen met problemen die *aanvullend is op het bestaande (regionale) voorzieningenaanbod*. Het is een gegeven dat jeugdigen met problemen in de meeste gevallen niet of veel te laat de weg vinden naar de hulpverlening. Niet alleen het te laat signaleren van problematiek is hier de oorzaak van, het gaat ook om de stap erna: een passend hulpaanbod vinden en bieden.

De onderliggende hulpverleningsvisie is dat de problemen van een jeugdige zo vroeg mogelijk en in onderlinge samenhang aangepakt worden, zodanig dat de jeugdige (en zijn gezin) na een zo kort mogelijke (intensieve) begeleidingsperiode in staat is om zelfstandig te functioneren. De doelstellingen voor de hulpverlening worden vertaald in sterk geïndividualiseerde en concrete doelen en afspraken met de cliënten. De nadruk ligt daarbij op het scherp krijgen van de problematiek en vervolgens op het zoeken naar kansen en het vergroten van het eigen probleemoplossend vermogen (empowerment). De invulling van het hulpaanbod is dan ook gebaseerd op de volgende principes.

Samenwerking met andere instellingen

Alle regionale instellingen die te maken hebben met jeugdigen zijn belangrijke netwerkpartners voor 'xxx'. In de eerste plaats hebben deze instellingen een signalerings- en toeleidingsfunctie. Daarnaast maakt 'xxx' waar nodig en mogelijk gebruik van het aanbod van andere instellingen als aanvulling op het eigen aanbod. Bij de intake van jeugdigen wordt nagegaan welke hulp elders is/wordt geboden en tracht 'xxx' afstemming met dit andere hulpaanbod te realiseren. Verder is het netwerk essentieel voor goede doorgeleiding van jeugdigen en/of ouders naar andere voorzieningen. Het is dan ook van belang dat 'xxx' goede samenwerkingsrelaties opbouwt en onderhoudt met de regionale hulpverleningsinstellingen en -organisaties. De samenwerking met andere instellingen impliceert dat de begeleiders beschikken over goede kennis van de sociale kaart en dat persoonlijke contacten met medewerkers van relevante instellingen/voorzieningen worden opgebouwd en onderhouden.

Een outreachend aanbod: 'brenghulp' in plaats van 'haalhulp'

Het 'xxx' beoogt een laagdrempelige voorziening te zijn. Dit komt tot uitdrukking in de werkwijze ('brenghulp'). Iedere jeugdige krijgt een vaste ambulante werker toegewezen, die de begeleiding voor zijn/haar rekening neemt. Het is essentieel dat deze hulpverlener zich een beeld vormt van de jeugdige in zijn directe leefomgeving. De werker bezoekt de jeugdige vooral in de beginfase dan ook thuis, gaat op schoolbezoek etc. Op deze wijze krijgt de werker zicht op de aard en omvang van de problemen en de versterkende elementen die ingezet kunnen worden om de situatie van de jeugdige te verbeteren.

De hulpvraag van de jeugdige stuurt het aanbod

Niet het probleem maar de hulpvraag stuurt het aanbod. Uitgaan van de hulpvraag van de jeugdige impliceert dat rekening wordt gehouden met de specifieke situatie waarin deze jeugdige verkeert. Er wordt gezocht naar de eigen potenties en ondersteunende (f)actoren binnen de directe leefomgeving, en de jeugdige en zijn ouders/verzorgers worden nauw betrokken bij het formuleren van de doelen en het plan van aanpak.

Op basis van de hulpvraag wordt bekeken of het project zelf een aanbod kan doen of dat een jeugdige beter doorverwezen kan worden naar een andere hulpverleningsorganisatie. Het doel is om een jeugdige zo snel mo-

gelijk weer zelfstandig te laten functioneren.

Gericht op het gezin, vrijetijdsbesteding en school/werk

De problemen van een jeugdige worden bekeken binnen het kader van de actuele opvoedingssituatie (het gezin). De gedachte is dat bepaalde niet direct aan de jeugdige gerelateerde problemen zijn/haar leefsituatie zodanig negatief kunnen beïnvloeden dat hulp ook op die terreinen geboden moet worden⁵. Begeleiding van andere gezinsleden wordt echter niet binnen 'xxx' geboden⁶. De trajectbegeleider leidt hen toe naar andere hulpvormen. Behalve het gezin worden ook de terreinen vrijetijdsbesteding en school/werk altijd meegenomen in de trajectbegeleiding. Uitgangspunt is ook hier dat problemen op het ene terrein een negatieve invloed kunnen hebben op de andere leefgebieden van de jeugdige. Positieve ervaringen op deze andere terreinen kunnen op hun beurt een gunstig effect hebben op het probleemgebied.

Versterken van de eigen mogelijkheden

De invalshoek voor hulpverlening is het zoeken naar de sterke kanten en het ontplooiën van de eigen mogelijkheden teneinde de jeugdige zodanig toe te rusten dat hij/zij op eigen kracht verder kan.

Er wordt niet gefocust op wat mis is gegaan, aangezien dit meestal wel duidelijk en vaak niet herstelbaar is. Een positieve invalshoek draagt bovendien bij in de motivatie voor deelname⁷. Ook in de directe leefomgeving wordt gewerkt aan het doorbreken van het negatieve beeld dat de jeugdige oproept.

Problemen worden niet overgenomen. De jeugdige wordt ondersteund bij het zelf oplossen van de problemen.

Van extrinsieke motivatie naar intrinsieke motivatie

Essentieel is dat de jeugdige gemotiveerd is voor deelname aan 'xxx' omdat hulp verleend aan een ongemotiveerde cliënt zelden effectief is. Bij aanmelding zullen de meeste jeugdigen echter niet gemotiveerd zijn. Met name als deelname in een strafrechtelijk kader plaatsvindt zal hooguit sprake zijn van een extrinsieke motivatie (deelname aan 'xxx' biedt de mogelijkheid om aan erger te ontkomen).

Een belangrijk doel bij aanvang van de trajectbegeleiding is dat de jeugdige zelf het belang gaat inzien van de begeleiding (intrinsieke motivatie). De begeleider heeft daartoe een aantal middelen tot zijn beschikking: luisteren, zoeken naar en benadrukken van positieve ervaringen, aansluiten bij de leefwereld van de jeugdige, aansluiten bij de hulpvraag, kleine praktische problemen snel oplossen (korte termijndoelen), flexibel opstellen, creatief zijn in het vinden van oplossingen, intensief contact.

Dat in plaats van dwang motivatie centraal staat wil niet zeggen dat deelname aan 'xxx' vrijblijvend is. Er worden (wederzijds) strikte afspraken gemaakt tussen de jeugdige en de trajectbegeleider in de vorm van een 'gedragscode'. Als men zich daar niet aan houdt, heeft dat consequenties⁸.

Noot 5 Dit geldt met name voor jeugdigen jonger dan 14 jaar.

Noot 6 Tenzij behorend tot de doelgroep, dan kan toegeleid worden naar 'xxx'.

Noot 7 Het motiveren van de jeugdige is een van de eerste taken waar een hulpverlener voor staat (zie ook het volgende richtinggevende principe).

Noot 8 Zo kan de jeugdige bij het niet naleven van afspraken twee officiële waarschuwingen krijgen ('gele kaarten') en kan dit uiteindelijk leiden tot het uitsluiting van deelname ('rode kaart'). Bij deelname aan het project in een strafrechtelijk kader worden de vooraf vastgelegde consequenties van voortijdig afhaken uitgevoerd.

4 Het aanbod

In het aanbod staan een drietal basismodules, in de vorm van individuele trajectbegeleiding, centraal. Naast deze basismodules is er een groot aantal optionele modules in de vorm van programma's en trainingen gericht op gedragsverandering en toekomstperspectief. Deze basis- en optionele modules worden beschreven in respectievelijk paragraaf 4.2 en 4.3.

In paragraaf 4.3 wordt beschreven welke stappen gezet worden in de verschillende fasen van het begeleidingstraject, zoals bijvoorbeeld het opstellen van het plan van aanpak. In 4.4 wordt samenvattend een aantal verschillen tussen de preventie- en de strafrechtelijke variant beschreven.

4.1 Basismodules

Doorgeleiding (binnen 1,5 maand)

De module 'doorgeleiding' is een module die ingezet wordt voor jeugdigen die niet in aanmerking komen voor het hulpaanbod van 'xxx' (zie paragraaf 2.2) om hen te begeleiden naar andere hulpvormen⁹. In overleg met de jeugdige en zijn ouders/verzorgers zoekt de trajectbegeleider snel naar een passend hulpaanbod en gaat mee voor een eerste intake bij de betreffende voorziening. Pas als duidelijk is dat de betreffende organisatie een passend hulpaanbod heeft voor de jeugdige eindigt de verantwoordelijkheid van de trajectbegeleider.

Indien een trajectbegeleider problemen bij de ouders/verzorgers signaleert kan de module 'doorgeleiding' ingezet worden om ook hen te helpen een adequaat hulpaanbod te vinden.

Lichte trajectbegeleiding (voor preventiegroep maximaal 3 maanden)

De module 'lichte trajectbegeleiding' richt zich op jeugdigen met lichte problemen (preventiegroep). De trajectbegeleider zal zich met name richten op het begeleiden van jongeren (directe begeleiding) en met name betrekking hebben op het op orde krijgen van een aantal vooral praktische problemen. De trajectbegeleider heeft, gedurende een korte periode wekelijks contact met de jeugdige en helpt hem/haar de zaken weer op orde te krijgen. Voor de methodische invulling verwijzen we naar de richtinggevende principes (hoofdstuk 3).

Intensieve trajectbegeleiding (voor risicogroep tot maximaal 6 maanden, voor maatregelengroep: 6 tot 12 maanden)

De module 'intensieve trajectbegeleiding' wordt ingezet als de problemen van de jongere zodanig zijn dat zijn/haar dagelijks leven er volledig door verstoord is.

In de module 'individuele trajectbegeleiding' kunnen twee vormen van begeleiding worden onderscheiden:

- Directe begeleiding: de trajectbegeleider heeft wekelijks contact met de jeugdige en helpt hem/haar de zaken weer op orde te krijgen.
- Indirecte begeleiding: de trajectbegeleider bezoekt het gezin, leerkrachten, en andere belangrijke personen in de leefomgeving van de jeugdige, teneinde hen te motiveren en activeren om de jeugdige te ondersteunen.

Indien de problemen van de jeugdige van complexe aard zijn, al lang spelen, en/of het zelfoplossend vermogen van de jeugdige (en zijn directe omge-

Noot 9 Is de jeugdige aangemeld in het kader van een leerstraf, dan is doorgeleiding niet aan de orde. Wel kan het zijn dat andere gezinsleden met problemen doorgeleid worden.

ving) beperkt is, zal de module 'intensieve trajectbegeleiding' voor een langere periode ingezet moeten worden¹⁰. Er zal zowel intensieve *directe* begeleiding als intensieve *indirecte* begeleiding plaatsvinden. Indien de (directe) trajectbegeleiding als strafrechtelijke bepaling is opgelegd dan zal deze begeleiding voor de duur van ten minste 6 maanden worden ingezet.

Nazorg (3 maanden)

Het is belangrijk dat een jeugdige niet in een gat valt nadat hij/zij gedurende een periode van 3 tot 12 maanden intensief is begeleid. De kans op terugval is dan groot. De trajectbegeleider blijft de jeugdige dan ook gedurende een periode van 3 maanden op afstand volgen. Bij aanvang van deze module worden met de jeugdige en de ouders/verzorgers afspraken gemaakt over de wijze waarop dit zal plaatsvinden.

Als deelname aan 'xxx' opgelegd is vanuit een strafrechtelijk kader, dan kan de trajectduur verlengd worden met toestemming van de toeleider en de Officier van Justitie.

4.2 Optionele modules

Naast trajectbegeleiding is het mogelijk modules in te zetten waarin de jeugdige specifieke vaardigheden kan leren. Deze optionele modules maken onderdeel uit van het reguliere aanbod van 'xxx' en kunnen op verschillende momenten van het begeleidingstraject ingezet worden. De individuele hulpvraag van de jeugdige bepaalt welke module nodig is en welk moment daarvoor het meest geschikt is. De trajectbegeleider overlegt dit met de jeugdige en/of zijn ouders. In geval van deelname aan 'xxx' in een strafrechtelijk kader kan al bij de aanmelding zijn vastgelegd of en aan welke modules een jeugdige deel zal nemen.

Voorbeelden van optionele modules zijn:

- budgetteringstraining;
- individuele sociale vaardigheidstraining;
- groeps-sociale vaardigheidstraining;
- agressieregulatietraining;
- onderwijs-hulpverlening;
- groepsgesprekken met 'lotgenoten' rond een bepaald thema;
- arbeidstoeleidingsprogramma (beroepsoriëntatie en beroepsvoorbereiding).

Het aantal optionele modules is feitelijk oneindig. Er zal steeds moeten worden aangesloten op de behoeften van de doelgroep.

Belangrijk is dat ook deze optionele modules voldoen aan de richtinggeven- de principes. Zo moet de hulpvraag van de jeugdige centraal staan, is de module gericht op het versterken van de eigen mogelijkheden, en is het motiveren van de jeugdige een belangrijk doel.

De optionele modules worden niet uitgevoerd door de trajectbegeleiders van 'xxx' maar staan op zichzelf. De modules worden 'ingekocht' bij bestaande voorzieningen en instellingen. In sommige gevallen zijn aan dit aanbod geen kosten verboden, zoals bij de budgetteringstraining die de Sociale Dienst biedt. Ook kunnen modules onderdeel uitmaken van hulpverlening die vergoed wordt door de (ziektekosten)verzekeraar.

Noot 10 Het interventieteam zal steeds vooraf een inschatting maken van de duur van de trajectbegeleiding. Om uiteindelijk tot zo realistisch mogelijke schattingen te komen is het van belang dat per casus achteraf de werkelijk benodigde tijdsduur vergeleken wordt met de inschatting die vooraf is gemaakt, en dat de bevindingen besproken worden in het interventieteam.

Indien er behoefte is aan een module, en deze module is niet beschikbaar bij bestaande voorzieningen, dan wordt er een ontwikkeltraject gestart. Voor het ontwikkelen van modules is budget beschikbaar, maar ook hier geldt dat dit werk zoveel mogelijk uitbesteed wordt (zie ook hoofdstuk 8). Wordt een module ontwikkeld en uitgevoerd binnen 'xxx' dan zullen nieuwe (freelance) medewerkers aangetrokken moeten worden voor de uitvoering.

4.3 Het traject

In de voorgaande paragrafen zijn de modules beschreven waaruit het hulp-aanbod kan worden opgebouwd. In deze paragraaf wordt beschreven hoe het totaaltraject eruitziet.

'xxx' kan zowel in een vrijwillig als in een strafrechtelijk kader plaatsvinden. Er worden dan ook twee varianten onderscheiden, de *preventie* variant en de *strafrechtelijke* variant.

Is deelname als strafrechtelijke bepaling opgelegd dan is de trajectbegeleiding in handen van een reclasseringswerker. Indien de trajectbegeleiding mislukt om redenen die op de deelnemende jeugdige zijn terug te voeren dan kan dit strafrechtelijke consequenties hebben (bijvoorbeeld de tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke straf).

Is er geen sprake van straf en neemt de jeugdige vrijwillig deel aan 'xxx' dan is de trajectbegeleiding in handen van een preventiemedewerker. Ook inhoudelijk verschilt de begeleiding op een aantal, vooral formele/juridische, punten.

Het traject dat doorlopen wordt als een jeugdige instroomt wordt beschreven in paragraaf 4.3.1. Zoals gezegd gelden voor de strafrechtelijke variant een aantal specifieke regels. In paragraaf 4.3.2. wordt het aanvullende protocol voor deze variant beschreven.

4.3.1 Traject preventie- en strafrechtelijke variant

Intake-procedure (maximaal 2 weken)

- (telefonische) gemotiveerde aanmelding bij de projectleider door toeleider (dat kan zijn: instellingen en organisaties zoals scholen, sociaal-cultureel werk, maatschappelijk werk, politie, justitiële veldinstellingen, òf de ouders/verzorgers, de jeugdige zelf, mensen uit zijn/haar directe omgeving);
- de betrokkenen (jeugdige en zijn ouders/verzorgers) worden zo snel mogelijk door de toeleider op de hoogte gesteld van deze melding;
- binnen vijf werkdagen eerste gesprek met jeugdige (kennismaking, problematiek, verwachtingen¹¹);
- inbreng in het interventieteam (zie hoofdstuk 6) dat beslist of de jeugdige kan deelnemen aan de trajectbegeleiding of dat doorgeleiding aan de orde is;
- bij een positief advies wordt een trajectbegeleider toegewezen;
- bij een negatief advies wordt actief doorgeleid naar een alternatief voor de hulpverlening;
- bij strafrechtelijke vervolging wordt toestemming van het OM gevraagd (om aanbod te starten);
- terugkoppeling advies naar verwijzer(s);
- 'plaatsing' officieel regelen bij financier, registratie.

Noot 11 Indien het door de grote vraag onmogelijk is om direct te starten met de trajectbegeleiding wordt wel binnen de genoemde periode van twee weken een eerste gesprek georganiseerd met de betreffende jeugdige.

Trajectbegeleiding eerste fase: planvorming (maximaal 2 maanden)

- nadere kennismaking/ontmoeting van trajectbegeleider met cliëntensysteem (outreaching);
- helder krijgen van de hulpvraag en eigen mogelijkheden van jeugdige op de leefgebieden wonen, school/werk, financiën, vrije tijdsbesteding, verslaving, psychosociaal welzijn;
- bij hulpvragen van de ouders/verzorgers (gezin) toeleiden naar andere hulpvormen (module 'doorgeleiding' starten);
- formuleren van doelen en (inzet van) middelen van trajectbegeleiding;
- benaderen formele en informele contacten die een bijdrage kunnen leveren aan de trajectbegeleiding (personen en instellingen die reeds bemoeienis hebben met het cliëntensysteem);
- op basis van alle informatie en in overleg met het cliëntensysteem een begeleidingsplan opstellen voor de trajectbegeleiding, dat altijd de leefgebieden gezin, school/werk en vrije tijd omvat, tevens wordt aangegeven welke optionele modules ingezet zullen worden en wanneer;
- accordering plan van aanpak door jeugdige, ouders/verzorgers en betrokken netwerkcontacten;
- ondertekening plan van aanpak door jeugdige, ouders/verzorgers en trajectbegeleider;
- ondertekening gedragscode door jeugdige (zie hoofdstuk 3 onder 'Van extrinsieke motivatie naar intrinsieke motivatie');
- afschrift plan van aanpak naar toeleider en betrokken netwerkcontacten (om o.a. 'shoppen' van het cliëntensysteem bij andere hulpverlenende instanties te ondervangen/voorkomen);
- terugkoppeling begeleidingsplan aan toeleidingsteam.

Trajectbegeleiding tweede fase: planuitvoering (maximaal 4 maanden voor preventie-variant, maximaal 9 maanden voor strafrechtelijke variant)

- individuele begeleidingscontacten met de jeugdige (en ouders/verzorgers) en contacten met directe leefomgeving en netwerk waarin op basis van het plan stapsgewijs getracht wordt weer een leefbare situatie voor de jeugdige te creëren (in de eerste maand besteed een begeleider ongeveer 4-6 uur aan een deelnemende jongere. Dit wordt later gereduceerd tot ongeveer 2 uur per week per jongere);
- indien wenselijk aanvullende optionele modules inzetten die intern of extern aangeboden worden;
- indien de begeleidingsdoelen zijn bereikt wordt de trajectbegeleiding afgesloten en start de nazorg-module;
- indien de jeugdige zich niet aan de gedragscode houdt, stopt de trajectbegeleiding, vervalt de module 'nazorg', en wordt geprobeerd doorgeleiding te realiseren.

Afsluiting en nazorg (maximaal 3 maanden)

- evaluatie geleverd aanbod met jeugdige (en evt. ouders/verzorgers);
- module 'nazorg' starten;
- terugkoppeling naar toeleider en toeleidingsteam.

4.3.2 Aanvullend protocol strafrechtelijke variant

Naast het traject zoals dat in paragraaf 4.3.1 staat beschreven dienen voor de strafrechtelijke variant de volgende onderdelen te worden toegevoegd:

- De politie verricht aanhouding en maakt proces verbaal op en meldt potentiële kandidaten aan bij de Raad voor de Kinderbescherming (12 t/m 17 jaar) of bij de Reclassering (vanaf 18 jaar). Dit kunnen zowel in verzekering gestelde jeugdigen zijn als jeugdigen, die niet meer dan 6 uur gehouden worden op het politiebureau.

- De Raad voor de Kinderbescherming of de Reclassering bezoekt de potentiële kandidaat en, indien de jeugdige op basis van de toelatingscriteria in aanmerking komt, wordt hij of zij aangemeld voor 'xxx'. De trajectbegeleider van 'xxx' stelt de Officier van Justitie op de hoogte van de kandidatuur van de verdachte.
- Vanaf dat moment kan de jeugdige deelnemen aan 'xxx'. In het geval van een in verzekeringstelling zijn er drie tot vijf dagen om bij voorlegging aan de Rechter-commissaris een voorlopig begeleidingsplan voor te leggen. Bij complexe zaken kan het beslismoment verlengd worden naar de Raadkamer.
- Een uitgewerkt begeleidingsplan wordt binnen twee maanden op papier gezet en door de trajectbegeleider en de jeugdige ondertekend. De trajectbegeleiding is gericht op: woonomstandigheden/thuissituatie, opleiding en werk, financiën, vrijetijdsbesteding, relationele aspecten (m.n. familierelaties), sociale vaardigheden, en bevat verder een tijdpad en een evaluatie.
- De jeugdige verklaart zich akkoord met het begeleidingsplan, dat door de trajectbegeleider met hem is opgesteld. De jeugdige ondertekent eveneens een begeleidingscontract. Voor minderjarigen geldt dat ook de ouders/wettelijke verzorgers toestemming moeten geven voor deelname. Een kopie van het contract wordt gezonden aan de Raad voor de Kinderbescherming en/of de Jeugdreclassering (bij minderjarigen) of de Reclassering (bij meerderjarigen).
- Het begeleidingscontract wordt door de trajectbegeleider aan de betrokken Officier van Justitie en de Rechter-commissaris gezonden. Het streven is het begeleidingsprogramma onder justitiële voorwaarden aan te bieden (bijzondere voorwaarde bij schorsing voorlopige hechtenis of bij vonnis).
- De trajectbegeleider verzorgt de rapportage voor de rechtszitting, waarin een verslag wordt opgenomen over de voortgang van de trajectbegeleiding. Ten behoeve van de rapportage zal integraal overlegd worden met de betrokken netwerkparticipanten (in het begeleidingstraject). De definitieve rapportage zal zo optimaal mogelijk geactualiseerd worden door toetsing van de informatie bij de betrokken participanten. Bij minderjarigen wordt een afschrift aan de Raad voor de Kinderbescherming gezonden. Bij meerderjarigen wordt een afschrift gezonden aan de Reclassering. De Raad voor de Kinderbescherming en de Reclassering kunnen bij de rechtszitting een zelfstandig advies geven.
- De trajectbegeleider heeft naast het informeren van de betrokken netwerkparticipanten, in ieder geval de plicht om het Openbaar Ministerie op de hoogte te houden van de ontwikkelingen. Bij het zich niet houden aan de afspraken door de jeugdige, zal de trajectbegeleider het Openbaar Ministerie op de hoogte stellen. Bij minderjarigen wordt ook de Raad voor de Kinderbescherming hierover geïnformeerd, bij meerderjarigen de Reclassering. De Officier van Justitie zal vervolgens bezien hoe strafrechtelijk te reageren.
- Bij de strafrechtelijke afdoening kan het Openbaar Ministerie bij haar eis rekening houden met de ontwikkelingen tijdens het begeleidingstraject en de behaalde resultaten.

4.4 Verschillen preventie- en strafrechtelijke variant

De belangrijkste verschillen tussen de twee varianten staan in onderstaand schema vermeld.

	Preventie-variant	Strafrechtelijke variant
Doelgroep	preventie- en risicogroep	maatregelengroep
Leeftijd	overwegend jonger dan 16 jaar	vooral tussen de 16 en 23 jaar
Toeleiders	niet-justitiële instellingen	justitiële instellingen
Traject	basistraject	basistraject en aanvullend protocol
Trajectbegeleider	preventiewerker	reclasseringswerker
Duur trajectbegeleiding	gemiddeld 4 maanden, max. 6 maanden	gemiddeld 9 maanden, max. 12 maanden
Consequentie voortijdige uitstroom	geen	strafrechtelijke sanctie

5 Omvang doelgroep en caseload

Over de omvang van de doelgroep zijn geen harde uitspraken te doen. Het enige materiaal dat beschikbaar is is het aantal jeugdigen tussen de 10 en de 23 jaar in de 10 gemeenten (totaal 32.769). Een ander duidelijk cijfer is dat 60 jeugdigen (tot 18 jaar) wachten op een aanbod van de vier beschikbare medewerkers van Bureau Jeugdzorg die de vrij toegankelijke hulp realiseren¹². In het PMI zijn in 1998 gedurende 6 maanden 36 cliënten ingestroomd en geholpen. Het aantal potentiële kandidaten uit de maatregelengroep is volgens de reclassering ongeveer 120 op jaarbasis¹³.

Verder hebben de coördinator van PMI en de unitmanager van de Reclassering Nederland (ressort Den Haag, unit Leiden) schattingen gedaan¹⁴ uiteenlopend van in totaal 300 tot 600 jeugdigen.

Wij wagen ons op basis van de beschikbare cijfers niet aan een schatting van de omvang van de potentiële doelgroep, maar kiezen bij de verdere uitwerking voor een pragmatische invalshoek, waarbij uitgegaan wordt van de caseload en de mogelijke financiële middelen.

De caseload is 1 op 10. Dit betekent dat één fulltime trajectbegeleider 10 jeugdigen tegelijk kan begeleiden.

Bij een gemiddelde begeleidingsduur voor jeugdigen uit de preventie- en risicogroep van 4 maanden komt het aantal jeugdigen op jaarbasis uit op 30 per fulltime (preventie)trajectbegeleider (maatschappelijk werker).

Bij een gemiddelde begeleidingsduur van 9 maanden van de jeugdigen uit de maatregelengroep komt het aantal te begeleiden jeugdigen op jaarbasis uit op 13 per fulltime (reclasserings)trajectbegeleider.

Uitgaande van de beschikbaarheid op termijn van 4 fte¹⁵ trajectbegeleiding bedraagt de totale caseload voor 'xxx' dus 86 jeugdigen op jaarbasis. Het eerste halfjaar zijn er echter twee trajectbeleiders die de preventie- en risicogroep begeleiden; zij kunnen samen 60 jongeren (op jaarbasis) begeleiden.

Noot 12 Bureau Jeugdzorg signaleert dat zij voor de vrij toegankelijke hulp een wachttijd van ongeveer 3 maanden hebben.

Noot 13 Dit is gebaseerd op het aantal in verzekering gestelde jeugdigen in de Duin- en Bollenstreek (in Duin- en Bollenstreek Zuid 90 op jaarbasis (cijfers eerste helft 1999), en in Duin- en Bollenstreek Noord 33 op jaarbasis (cijfers juni '98 - juni '99)).

Noot 14 Deze schattingen zijn gedaan op basis van het totaal aantal jeugdigen in de Rijn-, Duin- en Bollenstreek, politiecijfers, en de aanname dat 15% problemen heeft waarvan een kwart bij 'xxx' aangemeld zal worden.

Noot 15 Zie ook paragraaf 8.

6 Organisatie

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van 'xxx' beschreven aan de hand van vier begrippen: interventieteam, clustering, werkgeverschap en samenwerking.

Interventieteam

Het project wordt uitgevoerd door een interventieteam, bestaande uit een projectleider en zes¹⁶ trajectbegeleiders.

De goed geoutilleerde beroepskrachten dienen te beschikken over kennis en ervaring met het werken met jeugdigen en hun gezinssituatie en zijn afkomstig uit verschillende disciplines. De persoonlijke kwaliteiten, motivatie en betrokkenheid van de werkers zijn zeer belangrijke factoren in het welslagen van het project¹⁷.

Er dient veel aandacht besteed te worden aan training en werkbegeleiding van de werkers om zich in eerste instantie de werkwijze eigen te maken en later het aanbod te blijven ontwikkelen. Maandelijkse themabijeenkomsten kunnen bijvoorbeeld onderdeel uitmaken van de begeleidings- en ondersteuningsstructuur van de trajectbegeleiders.

Clustering

Een van de richtinggevende principes (zie hoofdstuk 3) is dat de begeleiding 'outreaching' is en dat de trajectbegeleider zich richt op de directe leefomgeving van de jeugdige. Ook wordt er vanuit gegaan dat de trajectbegeleiders een lokaal netwerk opbouwen en onderhouden. Om tegemoet te komen aan deze principes is het noodzakelijk dat de trajectbegeleiders de lokale situatie kennen.

'xxx' is een voorziening voor de gehele Duin- en Bollenstreek. Deze regio omvat 10 gemeenten. De regio Duin- en Bollenstreek wordt - op grond van de hierboven geschetste richtinggevende principes - opgedeeld in twee clusters van gemeenten (zie bijlage). Om aan elk cluster meer dan één trajectbegeleider te kunnen koppelen¹⁸ dient gewerkt te worden met parttime aanstellingen¹⁹.

Werkgeverschap

De samenwerkingspartners die nu zijn aangetreden hebben allen een specifieke verantwoordelijkheid in 'xxx'. Gedacht kan worden aan:

- AMW als toeleveraar van trajectbegeleiders en als leveraar van uitvoeringslocaties.
- Stichting Jeugdzorg (jeugdreclassering) als toeleveraar van trajectbegeleiders en leveraar van (te ontwikkelen) optionele modules.
- Reclassering Nederland, vanaf 2001 als toeleveraar van trajectbegeleiders en leveraar van (te ontwikkelen) optionele modules.
- Bureau Jeugdzorg als aanhaakorganisatie voor het projectmanagement en het werkgeverschap voor de projectleider.

Noot 16 Uitgegaan wordt van vier fte trajectbegeleiding, te verdelen over zes medewerkers (zie ook paragraaf 5 en 8).

Noot 17 Bij de werving van medewerkers zijn de volgende criteria van groot belang: creatief, ondernemend, praktische instelling, communicatief, om kunnen gaan met verschillende culturen, flexibel (geen 9 tot 5 baan), zelfstandig. Verder is het van belang dat er (ongeveer) evenveel mannelijke als vrouwelijke trajectbegeleiders worden aangesteld.

Noot 18 Fysiek zal deze 'koppeling' tot uitdrukking komen in de werkplek van de werkers omdat zij gehuisvest worden binnen de betreffende cluster.

Noot 19 Zie voetnoot 16 en paragraaf 8.

Het is niet eenvoudig om goed personeel te werven. Bovendien is het van belang dat de werkers geen al te kwetsbare positie hebben en dus beter niet op projectbasis aangenomen kunnen worden.

Op grond van deze overwegingen lijkt het toeleveren van personeel vanuit bestaande organisaties de beste optie. Gedacht wordt aan Stichting Jeugdzorg (jeugdreclassering), Algemeen Maatschappelijk Werk, Reclassering en Bureau Jeugdzorg (vrij toegankelijke hulp).

De voordelen van een dergelijke constructie zijn:

- het versnelt de aanstellingsprocedure van personeel;
- het biedt de mogelijkheid om ervaren personeel aan te stellen;
- de werkers zijn afkomstig uit belangrijke netwerkorganisaties en zo is er meteen sprake van netwerkopbouw.

Van belang is wel dat de werkers tenminste voor 70% beschikbaar zijn voor 'xxx', de arbeidsvoorwaarden niet te uiteenlopend zijn, en dat er goede onderlinge afspraken worden gemaakt tussen de uitlenende organisatie en de projectleider van 'xxx' teneinde dubbele aansturing te voorkomen. Verder zal aandacht moeten worden besteed aan het mogelijk uiteenlopend instellingsbelang, het bewaren van de objectiviteit ten opzichte van het veld en het bevorderen dat het interventieteam een echt 'team' wordt.

Bureau Jeugdzorg kan optreden als werkgever van de projectleider en als 'aanhaakorganisatie' van 'xxx'. Deze organisatie heeft de voorkeur boven Algemeen Maatschappelijk Werk omdat zij de formatieplaats van haar uitvoerend werknemers kan veiligstellen bij eventuele beëindiging van 'xxx'. Daar komt bij dat Bureau Jeugdzorg ook de regionale 'voordeur' wil vormen voor alle niet-geïndiceerde hulp aan jeugdigen tot 23 jaar. Het aanbod van 'xxx' heeft bovendien inhoudelijk en wat betreft beschrijving van de doelgroep de nodige raakvlakken met de vrij toegankelijke ambulante hulp van Bureau Jeugdzorg (wat betreft de risicogroep). Er dient bekeken te worden wat de overlap is met de voorpostfunctie van Bureau Jeugdzorg (opbouw netwerk). Wellicht dat de projectleider voor een aantal uur per week als voorpostfunctionaris aangesteld kan worden. Onderbrenging bij BJZ past ook goed bij de tendens om vergelijkbare projecten in Zuid-Holland aan te haken bij de verschillende Bureaus Jeugdzorg.

Bij de toekomstige aanhaking van het project dient rekening gehouden te worden met de opgebouwde rechten van de beoogde coördinator (huidige coördinator PMI).

Samenwerking

Behalve een interventieteam dat verantwoordelijk is voor de trajectbegeleiding van jeugdigen die instromen in 'xxx', leunt het project op twee toeleidingsteams²⁰. De samenwerkingsafspraken met Reclassering Nederland en de jeugdreclassering omtrent doorverwijzing en informatie uitwisseling dienen in een overeenkomst vastgelegd te worden. De intentie is dat in 2001 deze samenwerking op basis van de reguliere taken zal uitgroeien tot daadwerkelijk participeren in het project door het leveren van personele capaciteit. De projectleider van 'xxx' dient nauw samen te werken met de projectleider Jeugdreclassering. De vorm waarin deze samenwerking plaatsvindt dient vastgelegd te worden in de overeenkomst; het mag niet blijven bij vrijblijvende afspraken.

In de volgende paragrafen worden taken en functieomschrijvingen beschreven van de leden van het interventieteam en wordt de taakstelling van de toeleidingsteams en de kerngroep nader uitgewerkt.

Noot 20 Elk cluster van gemeenten heeft een eigen toeleidingsteam.

7 Taken en verantwoordelijkheden

7.1 De manager/teamleider van Bureau Jeugdzorg

Deze dienen de de volgende beleidstaken voor hun rekening te nemen:

- houden van functioneringsgesprekken met de trajectbegeleiders;
- onderhouden van externe contacten met de gemeenten;
- beheer van het beschikbare budget;
- zorg dragen voor de subsidieaanvragen en -verplichtingen;
- zorgen voor de bestuurlijke contacten met andere instellingen;
- leveren van één aanspreekpunt voor de betrokken gemeenten;
- jaarlijks leveren van een afzonderlijke resultaat- en voortgangsrapportage aan gemeenten.

7.2 Projectleider

De projectleider heeft de algehele leiding over 'xxx'. Deze functie zal worden ingevuld door de huidige projectcoördinator van PMI. Diens werkzaamheden kunnen worden onderscheiden in inhoudelijke taken gericht op de jeugdige, coördinerende taken, personele taken en beleidstaken. Door de gebiedsgrootte en daaruit voortvloeiend dat voor twee clusters een toeleidingsteam wordt geformeerd, lijkt gedurende de experimentele periode een aanstelling voor 0.8 fte gerechtvaardigd.

Inhoudelijke taken

De projectleider:

- geeft leiding aan de uitvoering van de hulpverlening binnen 'xxx';
- zorgt voor de netwerkopbouw;
- verzorgt de (inhoudelijke) afstemming met de toeleidingsteams.

Coördinerende taken

De projectleider:

- toetst de procedures van aanmelding tot vertrek;
- stuurt de effectmeting onder jeugdigen aan;
- formeert de toeleidingsteams;
- stuurt de toeleidingsteams aan (draagt zorg voor de inbreng van de partners, organiseert de vergaderingen, draagt zorg voor de kwaliteit van de onderlinge samenwerking binnen de toeleidingsteams);
- brengt verbindingen tot stand tussen interventieteam, toeleidingsteam en kerngroep en onderhoudt deze ook;
- ondersteunt en begeleidt trajectbegeleiders in het dagelijks werk;
- draagt zorg voor de kwaliteit van de onderlinge samenwerking binnen de interventieteams.

Beleidstaken

De projectleider:

- creëert draagvlak voor 'xxx', nu en in de toekomst;
- bewaakt de bekendheid van 'xxx';
- initieert en stimuleert de verdere inhoudelijke ontwikkeling van 'xxx';
- deelname aan functioneringsgesprekken met de trajectbegeleiders.

7.3 Trajectbegeleider

Een trajectbegeleider (maatschappelijk werker) is verantwoordelijk voor de begeleiding van de hem toevertrouwde jeugdige, van het moment van toeleiding tot en met het moment waarop de jeugdige uitstroomt. De trajectbegeleiders vormen samen met de projectleider het interventieteam. Dit team onderhoudt nauwe contacten met het netwerk van hulp- en dienstverlenende instellingen in het werkgebied en wordt aangestuurd door de projectleider.

Een trajectbegeleider:

- taxeert - en adviseert - na de kennismakingsronde - over de geschiktheid van een jeugdige voor deelname aan het programma;
- formuleert met de jeugdigen samen praktische en concrete leerdoelen;
- draagt zorg voor begeleidingsplannen die inzichtelijk en begrijpelijk zijn voor de jeugdige en zijn ouders/verzorgers;
- geeft uitvoering aan de begeleidingsplannen (zorgt voor de begeleiding van de jeugdigen);
- is contactpersoon voor ouders;
- zorgt dat ouders of andere betekenisvolle personen ondersteuning bieden bij het realiseren van de leerdoelen;
- stimuleert en begeleidt jeugdigen in het onderhouden van contacten met hun ouders (of andere betekenisvolle personen);
- heeft zicht op het verloop van de hulpverlening aan individuele jeugdige en rapporteert wekelijks over de voortgang in het interventieteam;
- zorgt voor overleg en afstemming met de toeleider en eventuele andere relevante betrokkenen;
- draagt zorg voor de tussen- en eindevaluatie van de individuele jeugdigen;
- coördineert de voorbereidingen voor vertrek en de nazorgactiviteiten;
- draagt zorg voor de eventuele doorgeleiding van de jeugdige naar andere (hulp)voorzieningen;
- onderhoudt contacten met relevante instellingen in 'zijn/haar' cluster;
- neemt deel aan de toeleidingsteam-besprekingen in 'zijn/haar' cluster;
- denkt mee over de verdere inkleuring van het aanbod en doet voorstellen over de verdere ontwikkeling van 'xxx'.

7.4 Toeleidingsteam

De regio Duin- en Bollenstreek is in twee clusters van gemeenten opgedeeld (zie ook bijlage). Per cluster wordt een toeleidingsteam samengesteld bestaande uit medewerkers van instellingen die te maken hebben met de doelgroepjongeren in dat cluster. Zo zal in elk toeleidingsteam de jeugdgezondheidszorg, bureau jeugdzorg, stichting jeugdzorg (jeugdreclassering), politie, jeugd/jongerenwerk, en het onderwijs vertegenwoordigd zijn²¹. De toeleidingsteams vormen een multidisciplinair netwerk van regionale (jeugd)hulp- en dienstverlenende instellingen. Zij signaleren, leiden toe, en adviseren het interventieteam aan de hand van concrete vragen.

De toeleidingsteams overleggen een keer per zes weken. Dit overleg is gericht op informatieuitwisseling (over lopende begeleidingstrajecten), advisering (over individuele trajectbegeleiding van jeugdigen) en het initiëren van nieuwe modules op basis van gesignaleerde behoeften bij de doelgroep. De leden van de toeleidingsteams kunnen vanuit de eigen werkplek bijdragen aan het stimuleren van jeugdigen om gebruik te maken van het hulp-

Noot 21 Het is wenselijk dat minimaal een deelnemer in elk van de toeleidingsteams deskundig is op het terrein van 'interculturele vraagstukken'.

aanbod van 'xxx'. Desgevraagd kunnen de leden van de toeleidingsteams optreden als intermediair tussen het interventieteam en hun eigen instelling. De toeleidingsteams worden ondersteund en aangestuurd door de projectleider van 'xxx'.

7.5 Aansturing

De aansturing vindt plaats door een kerngroep, met als taak het zo goed mogelijk faciliteren van de uitvoeringspraktijk en het bewaken van de voortgang van het project. De kerngroep bestaat uit de instellingen die participeren in het project door het leveren van medewerkers (AMW, BJZ). De kerngroep vergadert zes tot acht keer per jaar.

Daarnaast dient het project tweejaarlijks besproken te worden in het bestuurlijk en ambtelijk overleg jeugdbeleid in de Duin- en Bollenstreek.

In het kader van het groeimodel wordt bij de start nauw samengewerkt met de jeugdreclassering en Reclassering Nederland. Als de (jeugd)reclassering ook trajectbegeleiders kunnen leveren zullen ze ook participeren in de kerngroep.

8 Duur, kosten en financiering

'xxx' zal gedurende een experimentele periode van 3 jaar opgebouwd worden, waarna structurele inbedding zal plaatsvinden. De experimentele status is nodig omdat, hoewel voortgeborduurd wordt op ervaringen van PMI en Tribe, 'xxx' nieuwe elementen kent: strafrechtelijke variant, regionaal aanbod, trajectbegeleiders. De experimentele status zal op dit moment ook bijdragen aan het bestuurlijk draagvlak bij de Duin- en Bollen-gemeenten.

De kernpartners (Stichting Jeugdzorg en Algemeen Maatschappelijk Werk) maken resultaatafspraken en ondertekenen een inspanningsverklaring. Wordt niet voldaan aan de gestelde criteria (zie hoofdstuk 9), dan zal de voortgang en structurele inbedding van 'xxx' ter discussie worden gesteld.

Een belangrijk uitgangspunt bij de financiering van 'xxx' is het regeringsstandpunt inzake 'Regie in de Jeugdzorg' waarin de bestuurlijke en financiële rolverdeling tussen de overheden op het terrein van het jeugdbeleid is vastgelegd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het lokaal preventief jeugdbeleid; provincies voor de curatieve jeugdzorg en het Rijk zorgt voor het richtinggevend kader en voor de facilitering en monitoring van ontwikkelingen op lokaal en provinciaal niveau.

Een andere leidraad bij de advisering over de toekomstige financiering is het in december 1999 uitgebrachte advies door de Adviescommissie Wet op de Jeugdzorg, onder voorzitterschap van mw. I. Günther. In de functionele vormgeving van de jeugdzorg die deze commissie voorstelt is het lokale niveau primair verantwoordelijk voor de informatie en adviesfunctie. Consultatie en ondersteuning voor het lokaal beleid wordt geboden door het Bureau Jeugdzorg. Voor deze 'raad en daad' opdracht dient een percentage te worden vastgesteld van de jeugdzorggelden dat hiervoor dient te worden ingezet. Bureau Jeugdzorg heeft als taak de lokale en regionale niveaus elkaar te laten versterken. Hoewel het advies van de Commissie Günther handvatten biedt, blijft er ruimte over voor verschil in interpretatie.

Gezien het lokale en preventieve karakter van de preventie-variant zal voor dat deel een beroep gedaan worden op de gemeenten in de regio. Gedacht kan worden aan een bijdrage vanuit de gemeente per te begeleiden jeugdige. Een bijdrage gebaseerd op het aantal jeugdige inwoners biedt echter een meer stabiele basis. We stellen dan ook een verdeling voor aan de hand van het inwonertal van de 10 gemeenten in de Duin- en Bollenstreek (zie ook hoofdstuk 5).

De coördinatiefunctie past goed binnen de verantwoordelijkheden van Bureau Jeugdzorg (ondersteuning lokaal beleid).

De strafrechtelijke variant wordt gefinancierd door de jeugdreclassering van de Stichting Jeugdzorg (voor jeugdigen van 12 tot 18 jaar) en Reclassering Nederland (t.b.v. jeugdigen van 18 jaar en ouder).

Met betrekking tot de ontwikkelkosten wordt een beroep gedaan op de provincie Zuid-Holland. Voor het ontwikkelen en uitvoeren van de optionele modules wordt fl. 35.000,- op jaarbasis gereserveerd. Het eerste jaar dient een extra bedrag van fl. 25.000,- begroot te worden voor de start- en ontwikkelkosten van het project, zoals onder andere het registratiesysteem, pr-materiaal en trainingskosten personeel.

Schema Overzicht financiering van 'xxx' 1 september-1 december 2000
(aanloofase)

te financieren kosten	kosten op jaarbasis	financier
ontwikkelkosten (pr-materiaal, registratie, deskundigheidsontwikkeling e.d.)	fl. 25.000,-	provincie
projectleiding	0,8 fte medewerker ²²	0.4 regiovisie 0.4 BJZ/voorpostfunctie

Schema Overzicht financiering van 'xxx' (2001 en 2002)

te financieren kosten	kosten op jaarbasis	financier
projectleiding	0,8 fte medewerker	0.4 regiovisie 0.4 BJZ/voorpostfunctie
trajectbegeleiding	2 fte medewerkers 2 fte medewerkers	(jeugd)reclassering gemeenten
ontwikkelen en uitvoeren van optionele modules	fl. 35.000,-	provincie (voor preventie-/risicogroep) en reclassering (voor maatregelengroep)
huisvestingskosten	PM	AMW

Noot 22

Salariëring dient in overleg vastgesteld te worden, rekening houdend met de functieuitbouw en daaraan gekoppelde inschaling.

9 Registratie en evaluatie

Niet alleen gedurende de experimentele fase, ook daarna is het voor de uitvoerders, de kerngroep en de financiers van belang om zicht te houden op de procesvoortgang, de behaalde effecten en de belemmerende en bevorderende factoren. Op deze wijze kunnen knelpunten tijdig gesignaleerd en aangepakt worden.

- In een registratiesysteem worden enkele persoonsgegevens, de hulpvraag scores op de leefgebieden, de voortgang van het traject e.d. vastgelegd. Het is bovendien van belang om bij aanvang van de begeleiding meetbare doelstellingen te formuleren zodat evaluatie mogelijk is.
- Bij afronding van een hulpverleningsrelatie vindt er een korte evaluatie van het hulpverleningsaanbod plaats, zowel door het cliëntsysteem (jeugdige en ouders/verzorgers) als de trajectbegeleider.

In het - door de projectleider te schrijven - jaarverslag wordt een overzicht gegeven van de in- en uitstroomgegevens van cliënten, van de activiteiten die in het afgelopen jaar zijn ondernomen en in hoeverre de gestelde doelen gerealiseerd zijn.

Resultaten

Het project stelt zich tot doel om bij 70% van de bereikte jongeren een duidelijke verbetering te bewerkstelligen op de relevante leefgebieden (gezin, school, vrijetijd en politie/justitie).

Bijlage Clustering gemeenten Duin- en Bollenstreek

Voorgesteld wordt om de gemeenten in de Duin- en Bollenstreek als volgt te clusteren:

- cluster 1 Katwijk, Rijnsburg, Noordwijk, Voorhout en Valkenburg;
- cluster 2 Lisse, Hillegom, Noordwijkerhout, Sassenheim en Warmond.